

SXEDIO.H41

9.8.1960: ΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Στις 9 Αυγούστου 1960 δόθηκε στη δημοσιότητα το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας η ετοιμασία του οποίου είχε ολοκληρωθεί στις 6 Απριλίου, 1960, λίγους μήνες πριν από την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Κύπρου.

Χαρακτηριστικό του Συντάγματος ήταν η μεταφορά της Συμφωνίας της Ζυρίχης λέξη προς λέξη σ' αυτό.

Ωστόσο οι διάφορες πρόνοιες τους ταξινομήθηκαν σε διαφορετικά κεφάλαια του Συντάγματος και διευρύνθηκαν. Αλλά εκεί που επρόκειτο να μεταφερθεί η σχετική πρόνοια από τις συμφωνίες η φρασεολογία και το λεκτικό ήταν χωρίς καμιά παρέκκλιση.

Αυτές οι βασικές πρόνοιες καταχωρήθηκαν στο άρθρο 182 με την πρόνοια ότι δεν μπορούσαν με κανένα τρόπο να τροποποιηθούν.

Τονίζεται ειδικά στο άρθρο αυτό:

"Τα άρθρα ή μέρη των άρθρων του Συντάγματος που περιλαμβάνονται στο συνειμμένο παράρτημα ιιι, που έχουν ενσωματωθεί στο Σύνταγμα από τη συμφωνία της Ζυρίχης της 11ης Φεβρουαρίου, 1959, αποτελούν θεμελιώδη άρθρα του Συντάγματος και δεν μπορούν με οποιονδήποτε τρόπο να τροποποιηθούν με μεταβολή, προσθήκη ή κατάργηση".

Το ίδιο άρθρο προβλέπει επίσης ότι κανένα άλλο άρθρο του Συντάγματος δεν μπορεί να τροποποιηθεί χωρίς να συμφωνούν χωριστά τα δύο τρίτα των Ελλήνων βουλευτών και τα δύο τρίτα των Τούρκων βουλευτών.

Από την πλευρά αυτή το Σύνταγμα ήταν όχι μόνο αυστηρό, αλλά υπέρ-αυστηρό.

Ο πρώτος και μοναδικός Πρόεδρος του Συνταγματικού Δικαστηρίου που συστάθηκε σαν αποτέλεσμα του Συντάγματος, γερμανός καθηγητής

Ερνοστ Φόρτχοφ, όταν ρωτήθηκε, πριν αναλάβει τα καθήκοντα του, είχε πει ότι επρόκειτο για μοναδικό Σύνταγμα.

Ο καθηγητής Φόρτχοφ εξήγησε μάλιστα ότι η μοναδικότητα του Κυπριακού Συντάγματος βρισκόταν στο περίπλοκο και λεπτομερές των προνοιών του για την κατοχύρωση των Τουρκοκυπρίων.

Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας χωρίζεται σε **13** μέρη και αποτελείται από **199** άρθρα. Στο κείμενο του Συντάγματος είναι ενσωματωμένες η Συνθήκη Εγγυήσεως και η Συνθήκη Συμμαχίας.

Στο πρώτο μέρος καθορίζεται ότι η Κυπριακή Πολιτεία είναι ανεξάρτητη κυρίαρχη Δημοκρατία με Προεδρικό Σύστημα της οποίας Πρόεδρος είναι Έλληνας και Αντιπρόεδρος Τούρκος που θα εκλέγονται αντίστοιχα από την ελληνική και την τουρκική κοινότητα της νήσου.

Το Υπουργικό Συμβούλιο αποτελείται από δέκα Υπουργούς- επτά Έλληνες και τρεις Τούρκους.

Ο Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος θα εκλέγονται για πενταετή θητεία ενώ έχουν δικαίωμα οριστικής αρνησικυρίας πάνω σε οποιονδήποτε νόμο ή απόφαση της Βουλής σε εξωτερικά θέματα και θέματα άμυνας.

Ρητή πρόνοια του Συντάγματος αναφέρει ότι ένα από τα τρία Υπουργεία δηλαδή των Εξωτερικών, της Άμυνας ή των Οικονομικών πρέπει να κατέχεται από Τούρκο.

Η εγκαθίδρυση του Προέδρου και του Αντιπροέδρου της Δημοκρατίας γίνεται ενώπιον της Βουλής και δίνουν την πιο κάτω διαβεβαίωση:

"Διαβεβαιώ επισήμως πίστιν και σεβασμόν εις το Σύνταγμα και τους συνάδοντας αυτώ νόμους και εις την διατήρησιν της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Δημοκρατίας της Κύπρου".

Επίσημες γλώσσες της Δημοκρατίας καθορίζονται η Ελληνική και η Τουρκική η δε σημαία της Δημοκρατίας θα είναι ουδέτερη και θα την επιλέγουν από κοινού ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της Δημοκρατίας.

(Τελικά αποφασίστηκε όπως η Κυπριακή σημαία

φέρει το χάρτη της Κύπρου σε χαλκόχρυσο χρώμα πάνω σε άσπρο πανί ενώ κάτω από το χάρτη υπάρχουν δύο κλαδιά ελιάς σταυροειδώς σε χρώμα πράσινο).

Το Σύνταγμα κατοχυρώνει με πολύ σαφή και φιλελεύθερο τρόπο τα βασικά δικαιώματα και ελευθερίες των πολιτών, στηριζόμενα μάλιστα στην Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και άλλες σχετικές διακηρύξεις.

Ετσι οι πρόνοιες για τα δικαιώματα των πολιτών είναι πολύ σαφείς και φιλελεύθερες: Ο κάθε πολίτης έχει δικαίωμα ζωής και σωματικής ακεραιότητας, ελευθερίας και προσωπικής ασφάλειας. Κανένας δεν τελεί σε κατάσταση δουλείας, η κατοικία του κάθε πολίτη είναι απαραβίαστη ενώ έχει το δικαίωμα σεβασμού του απόρρητου της αλληλογραφίας του ως και κάθε άλλης επικοινωνίας, δικαίωμα ελευθερίας σκέψεως, συνειδήσεως και θρησκείας, ελευθερία του λόγου και δικαίωμα να αποκτά και διαθέτει περιουσία ως και να απεργεί.

Στον τομέα της Νομοθετικής Εξουσίας καθιερώνεται Βουλή των Αντιπροσώπων που αποτελείται από **50** μέλη, **35** Έλληνες και **15** Τούρκους που εκλέγονται χωριστά από τις δύο κοινότητες. (Αργότερα η πρόνοια αυτή τροποποιήθηκε κι έτσι ο αριθμός των Ελλήνων Βουλευτών αυξήθηκε από τις εκλογές του **1985** σε **56** και των Τούρκων σε **30**).

Οι βουλευτές δίδουν διαβεβαίωση ενώπιον της Βουλής με την ανάληψη των καθηκόντων τους, η οποία είναι παρόμοια με εκείνη που δίδουν ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της Δημοκρατίας.

Ιδιαίτερη σημασία δόθηκε στις πρόνοιες για χωριστή πλειοψηφία για τον εκλογικό νόμο, τα φορολογικά νομοσχέδια και τα δημαρχεία δηλαδή για να εγκριθεί ένας νόμος που αφορά τις κατηγορίες αυτές χρειάζεται την ξεχωριστή πλειοψηφία τόσο των Ελλήνων όσο και των Τούρκων βουλευτών, έστω κι αν συνεδριάζουν μαζί.

Η περίοδος της θητείας των βουλευτών είναι πενταετής.

Επίσης προβλέπεται η δημιουργία Κοινοτικών

Συνελεύσεων που θα έχουν νομοθετική εξουσία πάνω σε θρησκευτικά και εκπαιδευτικά, μορφωτικά και διδακτικά θέματα, για θέματα προσωπικού θεσμού όπως και για τον αθλητισμό και το Συνεργατισμό.

(Οι Κοινοτικές Συνελεύσεις καταργήθηκαν η μεν Ελληνική μετά τα γεγονότα του **1963** η δε Τουρκική μετά την τουρκική εισβολή και ιδιαίτερα μετά την ανακήρυξη από το Ντενκτάς του λεγόμενου Ομοσπόνδου κράτους τους το **1975**).

Με το Σύνταγμα επίσης προβλέπεται ο διορισμός ανεξάρτητων αξιωματούχων της Δημοκρατίας δηλαδή Γενικός Εισαγγελέας, Γενικός Ελεγκτής και Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας. Βασικό χαρακτηριστικό είναι ότι οι αξιωματούχοι αυτοί και οι βοηθοί τους δεν πρέπει να ανήκουν στην ίδια κοινότητα.

Σε άλλη σειρά άρθρων προβλέπονται οι διατάξεις για τη Δημόσια Υπηρεσία με κύριο χαρακτηριστικό την πρόνοια για αναλογία **70** με **30** σε όλους τους βαθμούς της Ιεραρχίας.

Επίσης προβλέπεται ότι η Αστυνομία αποτελείται από Έλληνες και Τούρκους με αναλογία **70** με **30** με αρχηγό Έλληνα και υπαρχηγό Τούρκο ως και η Χωροφυλακή με αρχηγό Τούρκο και υπαρχηγό Έλληνα και για την εγκαθίδρυση στρατού της Δημοκρατίας από **2,000** άνδρες με αναλογία **60** με **40**.

Σε άλλο μέρος του το Σύνταγμα προβλέπει τη λειτουργία Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου με τρεις Δικαστές, ένα Έλληνα, ένα Τούρκο και ένα ουδέτερο.

Το Δικαστήριο αυτό λειτούργησε μόνο για μερικά χρόνια και καταργήθηκε μετά τις διακοινοτικές ταραχές του **1963**. Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου αυτού είναι να ερμηνεύει τις συνταγματικές διατάξεις και να αποφασίζει για τη συνταγματικότητα των νόμων και των αποφάσεων των διοικητικών οργάνων του κράτους- αρμοδιότητα που ανατέθηκε αργότερα στο Ανώτατο Δικαστήριο που σύμφωνα με το Σύνταγμα είναι Εφετείο για ποινικές και πολιτικές υποθέσεις.

Με βασικές πρόνοιες προβλέπεται ότι την εκδίκαση ποινικών και πολιτικών υποθέσεων από το Ανώτατο πρέπει να αναλαμβάνουν τις μεν υποθέσεις που αφορούν Έλληνες, Δικαστές Έλληνες, τις δε υποθέσεις Τούρκων, Δικαστές Τούρκοι, ενώ όταν οι διάδικοι ανήκουν και στις δυο κοινότητες τότε το Δικαστήριο θα πρέπει να αποτελείται από δύο Δικαστές, ένα Έλληνα και ένα Τούρκο.

Τέλος με ειδική πρόνοια του Συντάγματος προβλέπεται η δημιουργία χωριστών Δημαρχείων μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων στις πέντε πόλεις της Κύπρου δηλαδή Λευκωσία, Κερήνεια, Αμμόχωστο, Λεμεσό και Λάρνακα.